

Számvetés és előretekintés

Irta: Dr. Komócsin Mihály

Ismer'té vált a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának december 1-i határozata az ország 1977. évi gazdasági fejlődéséről és az 1978. évi tennivalókról. A Központi Bizottság megállapításait és irányelveit figyelembe véve a Csongrád megyei pártbizottság december 9-i ülésén értékelte területünk gazdasági fejlődését és meghatározta az 1978. évi munka alapelveit. Mind az országos, mind a megyei adatok jelentős fejlődésről adnak számot. A fejlesztési célkitűzések pedig újabb távlatokat nyitnak házánk, megyénk lakossága számára.

A tervteljesítés éves számainak ismeretében joggal támad igény arra, hogy azt is vizsgáljuk: hol tartunk, mit értünk el két év alatt az V. ötéves terv Csongrád megyei előirányzatainak teljesítésében? Mint ismeretes, a megyei fejlesztési elgondolások kimunkálásánál úgy ítéltük meg, hogy az V. ötéves terv időszakában a növekedési ütem Csongrád megyében némiképpen lassul. Kiemerték ugyanis a munkaerőforrások és más egyéb könnyen feltárható tartalékok, melyek korábban lehetőséget adtak arra, hogy területünk gazdaságának növekedési üteme az országos átlagot jóval meghaladó legyen. Most az V. ötéves terv első két évének áttekintésekor érdemes mérlegelni: vajon az öt évre szóló előirányzatok mennyiben bizonyulnak reálisnak, milyen következtetéseket vonhatunk le a középtávú terv-időszak hátralevő éveire?

Csongrád megyében az ipar a II. és III., de még inkább a IV. ötéves terv időszakában gyors ütemben fejlődött. A régi vállalatok termelőkapacitása jelentősen bővült, számos új termelőegység épült, sőt új iparágazatok jöttek létre területünkön, mint például a szénhidrogén-bányászat, a vegyipar, a finomkerámia ipar stb. Az ipar termelésének növekedése alapvetően a bőséges rendelkezésre álló munkaerő-tartalékok mozgósítása révén valósult meg.

Az V. ötéves terv időszakára a növekedés ilyen lehetőségeivel már nem számolhattunk. A munkaerő-tartalékok nagyrészt kimerültek, új iparágak, új üzemek létesítésével már kevésbé számolhattunk. Ezért az ipari termelés korábbi dinamikus növekedése helyett az országos átlaggal egyező növekedési ütemet lehetett csak előirányozni. A mérsékelt növekedési ütem meghatározását indokolta az a körülmény is, hogy a megye iparában nagy részarányt képviselő könnyűipar termelésnövekedése — több okból — országosan is lelassult, s várható volt, hogy Csongrád megyében is ez a tendencia érvényesülni fog.

Két év adatai azt mutatják, hogy ezek a számítások nagyrészt beváltak. Bár a tervezett 6 százalékos éves növekedési ütemmel szemben körülbelül 7-7 és fél százalékos növekedési ütem valósult meg, mégis reálisnak ítélték az öt-éves tervidőszak egészére az előirányzat. 1976-ban és 1977-ben a termelésnövekedésben még jelentősen éreztette hatását az elaj- és földgázkitermelés felütése, valamint a háziipari rekonstrukció következtében az élelmiszeripar országostól eltérő növekedési üteme. A következő években már mind kevesebb ilyen lehetőség áll rendelkezésre a termelés növelésénél.

Az építőipar területén — szemben az iparral — ellentétes tendenciát figyelhetünk meg. Az V. ötéves terv megyei irányelveinek kimunkálásakor — számolva az építőipar iránti nagymértékű igényekkel, valamint a IV. ötéves terv időszakában az építőiparban végrehajtott korszerűsítésekkel — a termelés országos átlagot meghaladó növekedési ütemet terveztük. Úgy számoltuk, hogy éves átlagban 8 százalékkal, öt év alatt 40-50 százalékkal növekszik megyénkben az építőipari termelés. Az első két év tényszámai azt mutatják, hogy az építőipar területén az elvárások nem mindenben teljesültek. Bár az a félelem, hogy a szegedi házépítő kombinát kapacitása — igények hiányában — nem lesz kihasználható, nem volt megalapozott, hiszen a házgyár által kibocsátott minden termék számára talált, mégsem tudta az építőipar a várt növekedési ütemet elérni. Ebben kiütököztek bizonyos szerkezeti és szervezési problémák is. Igaz ugyan, hogy a házigyári termelés és a gépesítés fejlesztése következtében az építőipar számos munkafolyamata jelentősen meggyorsult, de a korszerű technika hatása még nem minden területen érezhető. Különösen lassú az úgynevezett „befejező szakipari munkák” végzése, a hibajavítások és garanciális kötelezettségek teljesítése. Mivel a szak- és szerelőipari munkák gépesíthetősége kellőképpen nem megoldott, egyes szakipari tevékenységeknek megyénk területén nincs megfelelő bázisa, így olyan szűk keresztmetszetek keletkeztek, melyek az építőipar egyéb vonatkozásokban adott dinamikus fejlesztési lehetőségeinek érvényesülését lefékeztek. Az öt-éves terv hátralevő időszakában — a termelőkapacitás bővülését is eredményező — házigyári rekonstrukció végrehajtásával és a hiányzó szakipari kapacitások létrehozásával megteremthetők a feltételei annak, hogy az első két év várt növekedési ütemében mutatkozó elmaradást behozzuk, és az öt-éves időszak egészére tervezett megvalósuljanak.

Mezőgazdaságunk lehetőségeit figyelembe véve úgy ítéltük meg, hogy az V. ötéves terv időszakában megyénkben a termelés növekedési üteme az országos átlagot meghaladó lehet. Különösen fontosnak tartottuk, hogy az alapvető növényfélések átlaghozamában és az állati termékek termelésében az országos átlagot mutató lemaradásunkat megszüntessük. Ezért előirányoztuk, hogy búzából az öt év átlagában 35-40, kukoricából 45-50 mázsás hektáronkénti átlagtermést érjünk el. Ugyancsak kiemelt célkitűzésként határoztuk meg, hogy hagyományos szántóföldi zöldség — főleg hagyma; fűszerpaprika, étekezési zöldség —, valamint a kendertermesztésben a csökkenő irányzatokat megállítsuk, és a helyi ellátási és ipari nyersanyagigényeket, valamint az exportszállítási igényeket nagyobb mértékben kielégítsük. Az állattenyésztésben a növekedés forrásának tekintettük, hogy a IV. ötéves terv időszakában területünkön az országos átlagnál nagyobb számban épültek korszerű állattenyésztő és állati terméket termelő bázisok. Ezeknek a kapacitása az V. ötéves terv indulásakor még közel sem volt kihasználva.

A számítások itt is reálisnak bizonyultak, és mind 1976-ban, mind 1977-ben az előirányzatokat és az országos átlagot meghaladó növekedési ütemet értünk el. Azt lehet mondani, hogy majdnem minden területen az átlaghozamokban rekordok születtek, s a legtöbb mezőgazdasági termékfeleségnél elértük az 1980-ra tervezett célkitűzéseket. Különösen jelentősnek tartjuk a hektáronkénti 40 mázsa körüli búza, az 50 mázsa körüli kukoricatermelést, a szántóföldi zöldségtermelés területének 25 százalékos növekedését, a tehénenként 500 literrel emelkedő tejtermelést és a kendertermelés stabilizálódását.

Ugyanakkor nem lehetünk megelégedve a gyümölcsstermelés fejlődésével. Ültetvénytelepítési terveinket nem valósítottuk meg az elmúlt két évben maradéktalanul. Ugyancsak nem tudtuk meglépni a halhús-termelés bázisának fejlesztésében tervezett lépéseket sem. Az a körülmény, hogy sokszor közel azonos feltételek között tevékenykedő gazdaságaink eredményeiben szembetűnő különbségek mutatkoznak, szintén munkánk gyengeségét tükrözi.

Annak ellenére, hogy a hozamok emelkedésével közeljárnunk az V. ötéves terv záró évének célkitűzéseivel, a két év tapasztalatai alapján úgy lehet megítélni, hogy a középtávú tervidőszak hátralevő éveiben nemcsak az elért — helyenként magas — eredmények stabilizálására, hanem további jelentős előrelépésre is van lehetőség megyénk mezőgazdaságában.

A le'soro't eredmények értékét növeleli, hogy a mennyiségi előirányzatok mellett a minőségi célkitűzések teljesítésében is léptünk előre. Így például mindhárom fontos gazdasági területen — mindkét évben — a termelés növekedésének forrása teljes egészében a munka termelőképeségének emelkedése volt. Hasonlóan előrelépésről számolhatunk be az országosan kiemelt célkitűzések teljesítésében is. A teljesség igénye nélkül: a termelés növekedését és az országos ütemet meghaladóan bővült megyénkben az exportra termelés; a zöldség-, hús-, tejtermelési programok végrehajtását eredményesen szolgálta megyénk mezőgazdasága; a drágább energiahordozók (olaj — szén) kiváltásában és takarékos felhasználásában szintén említésre méltó előrehaladást értünk el. De arról se hallgathatunk, hogy erőfeszítéseink ellenére nem fejlődött kielégítően a munkaerő-gazdálkodás, a termelő berendezések

kihasználása, a beruházási tevékenység minősége. A gazdálkodás színvonalának emelkedésével sem lehetünk elégedettek.

Végül az első két év eredményeit értékelve, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a legvitatottabb célkitűzések teljesítésében is jelentős előrehaladást értünk el. Teljesítettük az erősen feszítettnek nyilvánított beruházási és ezen belül a lakásépítési előirányzatainkat. Bár végleges számaink még nincsenek, az előzetes adatokból is már megállapítható, hogy mind a beruházások, mind ezen belül a lakásépítések első két évre eső előirányzatát jelentősen túlteljesítettük. A beruházások eredményeireh méltán csatlakozik területünk egyik legjelentősebb problémájának, a belvízvár elhárításának megoldását szolgáló komplex vízrendezés beindítása. A teljes program végrehajtása több ötéves tervidőszakot igényel. Az előkészítő munka és az első konkrét lépések eredményei feljogosítanak bennünket annak a reménynek a hangsúlyozására, hogy a megvalósulás gyorsabb ütemével számolhatunk az V. ötéves terv hátralevő éveiben az eredetileg tervezettnél.

Osszegésében tehát azt mondhatjuk, hogy az V. ötéves terv első két éve jelentős eredményekkel gazdagította Csongrád megye településeit, gazdaságát, lakosságát. Az előirányzatok reálisnak bizonyultak, és minden remény megvan arra, hogy a hátralevő három év alatt a középtávú terv minden célkitűzése maradéktalanul teljesíthető.

Az eredmények természetesen nem első-sorban a tervezőket, a célkitűzéseket kimunkálókat dicsérik. Az elismerés legfőképpen megyénk dolgozó lakosságát illeti, mindazokat, akik munkahelyükön derekasan helytállva — a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójának tiszteletére indított munkaversenyben — kiemelkedő eredményeket értek el. Külön elismerés illeti azokat, akik munkahelyi kötelezettségeiken túl lakókörnyezetük szépítésében, gyarapításában, különböző gyermekintézmények létrehozásában áldozatos társadalmi munkát végeztek, és ezáltal jelentős többletet adtak szűkebb közösségünknek és a szocialista hazának is.

Az ötéves terv hátralevő éveit közül különösen jelentős az 1978-as, hiszen az egyes területeken amit az első két évben nem tudtunk megvalósítani, azt 1978-ban pótolhatjuk, és egyben a hátralevő időszak célkitűzésének megvalósítását is megalapozhatjuk. Az 1978-as év végefelé a középtávú tervidőszak első felének eredményei alapján már elkezdhetjük számítani, hogy a VI. ötéves terv időszakára mit tűzhetünk ki célul, s 1979. és 1980. években hogyan teremthetjük meg a zavar-talan átmenet feltételeit következő középtávú tervünkhöz. Mindezek következtében nagyon fontos, hogy minden területen reális célkitűzéseket határozzunk meg 1978-ra. Vajon reálisak-e megyei célkitűzéseink az új esztendőre? A Csongrád megyei pártbizottság e kérdésre határozatában azt a választ adta, hogy igen, reálisak, teljesíthetők.

Ismeretes, az ipari termelés növekedését az országossal egyező mértékben jelöltük meg, annak ellenére, hogy az előző két évben magasabb volt a növekedés üteme. Miért nem irányoztunk elő többet? Számításba kellett vennünk, hogy azok a jelentős beruházások, melyek a IV. ötéves terv időszakában elkezdődtek, nemcsak hogy befejeződtek az elmúlt két év során, de 1977-ben mind az olaj- és földgázmezőnél, mind a szalámigyár és hús kombinátnál újonnan létrehozott termelőberendezéseket már nagyrészt teljesítőképességük felső határán használták ki. A könnyűipar munkaerőhelyzete — a bérfejlesztések és a műszakpótlék be-

vezetése ellenére — sem javult, s egyes vállalatoknak értékesítési nehézségei is vannak, mivel termékeik korszerűsége nem mindenben üti meg a kívánt színvonalat.

Végül, de nem utolsósorban, megyénk iparában is jobban előtérbe kerülnek a minőségi követelmények. A hangsúly nem azon van, hogy minél többet termelni, hanem, hogy abból termelni többet, amely korszerű, jó áron értékesíthető külföldön, vagy ami iránt belföldön növekszik a kereslet. Minden területen előtérbe kerül: ne csak azt vizsgáljuk, mit termelünk, hanem azt is, mennyiért tudjuk előállítani, és hogyan tudjuk javítani a termékek minőségi mutatóit! A belső és külső piacok igényeit figyelembe véve egyes már jól begyakorolt — de nehezen értékesíthető — termékek gyártását abba kell hagyni. A helyettük gyártandó új termékek készítése nem megy rögtön zökkenők nélkül.

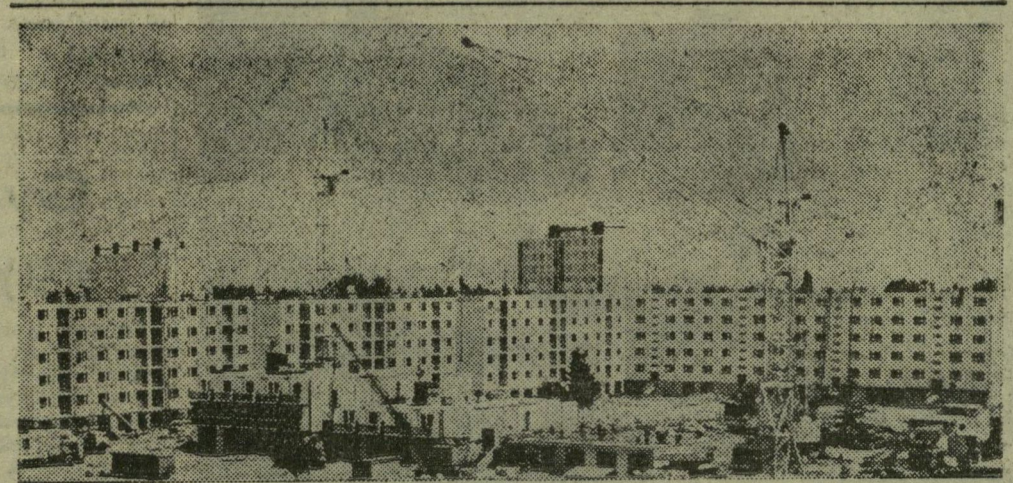
Mindezt figyelembe véve tehát a növekedési ütem előirányzata reális, nem lett volna kétszerű magasabb előirányzatot meghatározni. A mérsékelt előirányzatok teljesítése érdekében is jobban szervezett, fejlettebb munkára van szükség minden vállalatunknál.

Az építőipar területén az előző két év vezettnél kisebb növekedési üteme ellenére magasabb előirányzatot kellett kitűzni. Bár országosan a beruházások növekedési üteme az előző két évnél mérsékeltőbb lesz, megyénkben ez csak részben érezteti hatását. Területünkön az 1978. évi beruházások döntő hányadát a lakásépítési és egyéb, a lakosságot közvetlenül ellátó intézmények létesítése alkotja. Ezen túlmenően az elkezdett, illetve folyamatban levő beruházások aránya is olyan mértékű, hogy az építőipar meglévő kapacitásával a reálisan jelentkező — pénzügyileg fedezett — beruházási előirányzatokat sem tudja teljes egészében megvalósítani. Az előző két év mérsékeltbb növekedési üteme ellenére megoldhatónak látjuk, hogy az építőipar 1978-ban magasabb előirányzatot teljesítsen. Ezt arra alapozzuk, hogy a meglévő korszerű kapacitások nincsenek még teljesen kihasználva az építőipar területén, valamint arra, hogy az elmúlt évben megkezdődött egy jelentős tevékenység az úgynevezett szűk keresztmetszetek feloldására. Remélhetőleg ezek eredményei már 1978-ban is éreztetik hatásukat.

A mezőgazdaság termelési célkitűzéssel ez évben is magasabban jelöltük meg az országos előirányzatoknál. Ezek megvalósulásuk szerint — átlagos időjárási feltételek mellett — elérhetők. Az elmúlt két évben, de különösen 1977-ben jelentőset léptünk előre a korszerű termelési eljárások kiterjesztésében. Az őszi munkákat jó minőségben végezték el gazdaságaink. A talajerő utánpótlására nagy erőfeszítések történtek, soha annyi szerves- és műtrágyát nem használtak fel gazdaságaink, mint az elmúlt évben. Az állattenyésztésben elért eredmények stabilizálásával, a hozamok további növelésével szintén jól megalapozhatók az előirányzatok. Végül, ha sikerül az élenjáró gazdaságok példája nyomán, azok jó módszereinek átvételével a lemaradott gazdaságok termelési eredményeit emelni, a növekedési előirányzat némileg még túl is teljesíthető.

A célkitűzések realitását az említett és gazdaságunk egyéb területein is alátámasztják a politikai feltételek is. Pártunk helyes politikájának eredményeként hazánkban — s ezen belül megyénkben is — a politikai közhangulat kedvező. A lakosság minden rétege alkotó cselekvőkészséggel támogatja szocialista célkitűzéseink megvalósítását. Pártszerveink és -szervezeteink az új követelményekhez igazodva az elmúlt két év során kialakították jó munkamódszereiket. A cselekvési programok nemcsak a pártalapszervezetek számára bizonyultak a munka jó vezérfonalául. A tömegszervezetek is megfelelően tudtak azokhoz alkalmazkodni és végrehajtásukra a dolgozókot mozgósítani. A szakszervezetek és KISZ-szervezetek sajátos eszközeikkel eredményesen segítettek a termelési célkitűzések megvalósítását. A szocialista brigádok példamutató szerepe érvényesül. A különböző munkaszervezetek a minőségi tényezők érvényesülését előmozdítják. A dolgozók cselekvőkészségének ezernyi jelét tapasztaljuk a szocialista gazdasági egységek és munkakollektívák különböző kezdeményezéseiben. Az 1977-ben oly nagy eredményeket hozó szocialista munkaverseny az 1978. évi terv teljesítésére kezdeményezett vállalásokban töretlenül folytatódik.

Úgy gondoljuk, minden alapunk megvan annak feltételezésére, hogy az 1978-as év előirányzatai maradéktalanul teljesülni fognak. Megyénk gazdasága újabb jelentős eredményekkel fog hozzájárulni a magyar népgazdaság egyensúlyi helyzetének további javításához, a népgazdaság töretlen fejlődéséhez, népünk életszínvonalának további növekedéséhez.

Épül a szegedi Északi városrészt. (Fotó: Gyenes Kálmán)